

XI Kongres

***Portal* *Gswiatowy*.pl**

**Kwalifikacje
nauczycieli
specjalistów
od 1 września 2022 r.**

Kwalifikacje nauczycieli specjalistów od 1 września 2022 r.

Od 1 września 2022 r. obowiązują nowe standardy zatrudniania nauczycieli specjalistów w szkołach i przedszkolach. Celem wprowadzonych zmian jest zwiększenie dostępności nauczycieli przygotowanych do pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. W związku z wprowadzeniem nowego stanowiska nauczycielskiego – pedagoga specjalnego – konieczne stało się wydanie nowych przepisów dotyczących szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

W publikacji wyjaśniono, jakie kwalifikacje powinni posiadać nauczyciele na poszczególnych stanowiskach nauczycielskich oraz kto może prowadzić poszczególne zajęcia z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształcenia specjalnego.

Kwalifikacje nauczycieli specjalistów

Szczegółowe kwalifikacje wymagane od nauczycieli, w szczególności poziom wykształcenia i jego zakres w odniesieniu do poszczególnych typów szkół i rodzajów placówek, określa rozporządzenie MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Przepisy tego rozporządzenia mają zastosowanie zarówno w publicznych, jak i niepublicznych szkołach i przedszkolach. Zgodnie bowiem z art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe: przedszkole publiczne zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach (tj. wskazanym wyżej rozporządzeniu). Z kolei zgodnie z art. 13 ust. 6 pkt 2 tej samej ustawy: niepubliczne przedszkole zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli przedszkoli publicznych.

Analogiczne rozwiązania przewidziano dla szkół. Zgodnie bowiem z art. 14 ust. 1 pkt 3 ustawy Prawo oświatowe, szkołą publiczną jest szkoła, która zatrudnia nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w odrębnych przepisach. Natomiast szkoła niepubliczna zatrudnia nauczycieli obowiązkowych zajęć edukacyjnych, posiadających kwalifikacje określone dla nauczycieli szkół publicznych.

Przygotowanie pedagogiczne

Kwalifikacje do wykonywania zawodowa nauczyciela, oprócz odpowiedniego wykształcenia kie-

runkowego, obejmują również tzw. przygotowanie pedagogiczne. Przygotowanie pedagogiczne to nic innego jak odbycie w toku studiów bądź studiów podyplomowych odpowiedniej liczby godzin zajęć teoretycznych z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz praktyki pedagogicznej.

Zgodnie z § 2 pkt 2 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli przez przygotowanie pedagogiczne należy rozumieć:

- nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz
- pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną – w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin.

W przypadku nauczycieli praktycznej nauki zawodu niezbędny wymiar zajęć z zakresu przygotowania pedagogicznego wynosi nie mniej niż 150 godzin. Analizując posiadanie przygotowania pedagogicznego trzeba jednak mieć na uwadze § 26 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, zgodnie z którym wymiar przygotowania pedagogicznego, określony w § 2 pkt 2, nie dotyczy osób, które uzyskały przygotowanie pedagogiczne przed dniem 31 października 1991 r. W takim

przypadku nauczyciel także musi wykazać posiadanie przygotowania pedagogicznego, jednak może okazać się, że jego wymiar jest niższy niż wskazano powyżej.

O posiadaniu przygotowania pedagogicznego świadczy:

- dyplom ukończenia studiów lub inny dokument wydany przez uczelnię (np. suplement do dyplomu, świadectwo ukończenia studiów podyplomowych),
- dyplom ukończenia zakładu kształcenia nauczycieli,
- świadectwo ukończenia kursu kwalifikacyjnego.

Kwalifikacje psychologa

Zgodnie z § 18 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach posiada osoba, która:

- ukończyła jednolite studia magisterskie lub
- studia pierwszego i drugiego stopnia, **na kierunku psychologia** w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub spełnia warunki określone w art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 8 czerwca 2001 r. o zawodzie psychologa i samorządzie zawodowym psychologów oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

W art. 63 ust. 1 ustawy z 8 czerwca 2001 r. jest mowa o osobach, które w dniu 1 stycznia 2006 r. posiadały:

- dyplom magistra psychologii lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim do 1 października 1981 r. lub
- dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w Akademii Teologii Katolickiej do końca 1992 r.

oraz pracowali w zawodzie co najmniej dwa lata.

Oznacza to, że kwalifikacje do zajmowania stanowiska psychologa w przedszkolach, szkołach i placówkach posiadają wyłącznie osoby, które

- ukończyły jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i studia drugiego stopnia na kierunku psychologia lub
- posiadają dyplom magistra psychologii lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej

ze specjalizacją filozoficzno-psychologiczną uzyskany na KUL do 1 października 1981 r. lub dyplom magistra filozofii chrześcijańskiej w zakresie psychologii uzyskany w ATK do końca 1992 r. oraz pracowali w zawodzie co najmniej dwa lata.

Nauczycielem – psychologiem szkolnym może być wyłącznie osoba, które ukończyła studia magisterskie (jednolite lub drugiego stopnia po wcześniejszym ukończeniu studiów pierwszego stopnia na kierunku psychologia). Kwalifikacji do zajmowania stanowiska psychologa szkolnego nie daje ukończenie:

- wyłącznie studiów licencjackich na kierunku psychologia,
- wyłącznie studiów magisterskich na kierunku psychologia,
- studiów podyplomowych w zakresie psychologii,
- kursów i szkoleń w zakresie psychologii.

Kwalifikacje pedagoga szkolnego

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska pedagoga w przedszkolach, szkołach i posiada osoba, która ukończyła:

- studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku innym niż wymieniony w pkt 1, i studia podyplomowe w zakresie prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Z powyższego wynika, że kwalifikacje do zajmowania stanowiska pedagoga we wszystkich typach szkół (z wyjątkiem specjalnych) posiada osoba, która ukończyła studia magisterskie (jednolite lub drugiego stopnia).

Z kolei kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga w przedszkolach i szkołach podstawowych posiada również osoba, która ukończyła:

- studia pierwszego stopnia na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- studia pierwszego stopnia na kierunku innym niż wymieniony w pkt 1 i studia podyplomowe w zakresie prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

W przypadku kandydatów do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego w szkołach specjalnych, w szkołach wchodzących w skład młodzieżowych ośrodków wychowawczych i młodzieżowych ośrodków socjoterapii oraz w zakładach poprawczych i schroniskach dla nieletnich wymagane jest:

- ukończenie studiów na kierunku pedagogika lub pedagogika specjalna, w specjalności odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- posiadanie kwalifikacji wymaganych od pedagoga w szkołach ponadpodstawowych lub szkołach podstawowych i przedszkolach, a ponadto ukończenie studiów, studiów podyplomowych, zakładu kształcenia nauczycieli lub kursu kwalifikacyjnego, w zakresie pedagogiki specjalnej odpowiedniej do niepełnosprawności uczniów lub rodzaju placówki.

Na stanowisku pedagoga szkolnego można zatrudnić osobę, która ma przygotowanie pedagogiczne i ukończyła

- studia magisterskie na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom lub
- studia magisterskie na dowolnym kierunku i studia podyplomowe w zakresie prowadzonych zajęć

(§ 19 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli).

W szkołach ponadpodstawowych na stanowisku pedagoga można zatrudnić **wyłącznie** osobę posiadającą powyższe kwalifikacje. Oznacza to, że niezbędne jest legitymowanie się ukończeniem studiów magisterskich. Taki wymóg nie dotyczy natomiast zatrudnienia w szkole podstawowej.

W szkołach podstawowych można zatrudnić osobę, która ukończyła studia:

- pierwszego stopnia na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku innym niż pedagogika,

i studia podyplomowe w zakresie prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub

- pierwszego stopnia na kierunku pedagogika w specjalności odpowiadającej prowadzonym zajęciom oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- pierwszego stopnia na kierunku innym niż pedagogika i studia podyplomowe w zakresie prowadzonych zajęć oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Kwalifikacje pedagoga specjalnego

Stanowisko pedagoga specjalnego jest nowym stanowiskiem nauczycielskim. Od 1 września 2022 r. do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego ma posiadać osoba, która ukończyła:

- 1) jednolite studia magisterskie na kierunku pedagogika specjalna i posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- 2) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego lub drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki specjalnej, i posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- 3) jednolite studia magisterskie lub studia pierwszego i drugiego stopnia, w zakresie pedagogiki, i posiada przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej lub w zakresie edukacji włączającej.

Docelowo pedagog specjalny będzie musiał legitymować się ukończeniem studiów na kierunku pedagogika specjalna lub pedagogika wraz ze studiami podyplomowymi lub kursem kwalifikacyjnym w zakresie pedagogiki specjalnej.

Jeśli nauczyciel posiada przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej:

- na poziomie licencjata lub
 - dwuletnich uzupełniających studiów magisterskich lub
 - jednolitych studiów magisterskich,
- to może zajmować stanowisko pedagoga specjalnego bezterminowo, bez dodatkowych warunków np. studiów podyplomowych z zakresu jednego z działów pedagogiki specjalnej.

Pojęcie pedagogiki specjalnej jest pojęciem pojęmym. Jak wskazuje w swoim komunikacie

Ministerstwo Edukacji i Nauki, należy łączyć je z następującymi kierunkami studiów/specjalizacji:

- rewalidacja (niegdysiejsza nazwa „pedagogiki specjalnej”);
- resocjalizacja;
- surdopedagogika;
- tyflopedagogika;
- oligofrenopedagogika;
- edukacja i terapia osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu;
- edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną;
- pedagogika resocjalizacyjna;
- pedagogika zdolnych i uzdolnionych;
- logopedia tylko jeśli są to studia pięcioletnie, dające tytuł magistra pedagogiki specjalnej ze specjalnością logopedia;
- pedagogika korekcyjna.

Bezterminowo stanowisko pedagoga specjalnego będzie mógł obejmować również nauczyciel, który uzyskał wykształcenie z zakresu pedagogiki nie-specjalnej w toku pięcioletnich studiów magisterskich (jednolite studia pięcioletnie albo trzyletnie studia pierwszego stopnia oraz dwuletnie studia drugiego stopnia) oraz posiada dyplom ukończenia kursu kwalifikacyjnego albo studiów podyplomowych z choćby jednego z działów pedagogiki specjalnej.

Przewiduje się jednak przepisy przejściowe. Jeśli nauczyciel posiada wykształcenie magisterskie z pedagogiki ani licencjackiego z pedagogiki specjalnej, wówczas ma uprawnienia do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego terminowo do 31 sierpnia 2026 roku, pod warunkiem, że ukończył dodatkowo studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny z zakresu pedagogiki specjalnej albo studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka (dotyczy pedagogów specjalnych w przedszkolach).

Do dnia 31 sierpnia 2026 r. kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela pedagoga specjalnego:

- 1) w przedszkolach, o których mowa w § 4 – ma posiadać również osoba, która ma kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolu i klasach I–III szkoły podstawowej, określone w § 4, a ponadto ukończyła

studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;

- 2) w szkołach i przedszkolach, o których mowa w § 3 ust. 1 i § 4 – ma posiadać również osoba, która ma kwalifikacje określone w § 3 ust. 1 i § 4, a ponadto ukończyła kurs kwalifikacyjny lub studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej.

Od 1 września 2022 r. stanowisko pedagoga specjalnego można powierzyć dwójako:

- albo nauczycielom, którzy ukończyli studia na kierunku pedagogika specjalna bądź na kierunku pedagogika, uzupełnione kursem kwalifikacyjnym bądź studiami podyplomowymi w zakresie pedagogiki specjalnej,
- albo nauczycielom, którzy ukończyli inne kierunki studiów oraz studia podyplomowe w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka (pedagog specjalny w przedszkolu) lub kurs kwalifikacyjny bądź studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej – ta grupa nauczycieli może zajmować stanowisko pedagoga specjalnego tylko do 31 sierpnia 2026 r.

Wprowadzenie przepisów przejściowych, pozwalających na obsadzenia stanowiska pedagoga specjalnego nauczycielami posiadającymi przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej ma ułatwić wykonanie obowiązku zatrudnienia tych specjalistów. Rodzi jednak problemy natury praktycznej. Pojawia się bowiem pytanie – które studia podyplomowe należy uznać za studia w zakresie pedagogiki specjalnej?

Jak wskazano wcześniej, podstawą oceny kwalifikacji będzie ukończenie studiów w zakresie pedagogiki specjalnej. Niektóre kierunki mogą być prowadzone zarówno na studiach na kierunku pedagogika specjalna, jak również na kierunku innym niż pedagogika specjalna. Tak będzie w szczególności w przypadku pedagogiki resocjalizacyjnej, logopedii oraz terapii pedagogicznej. W przypadku ukończenia przez nauczycieli studiów podyplomowych na tych kierunkach, dyrektor powinien dokonać analizy przygotowania nauczycieli pod kątem przygotowania wymienionych nauczycieli w zakresie pedagogiki specjalnej.

Wątpliwości nie budzi natomiast ukończenie studiów, które są prowadzone wyłącznie w zakresie pedagogiki specjalnej, są to studia w zakresie:

- edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością słuchową (surdopedagogiki),
- edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością wzrokową (tyflop pedagogiki),
- edukacji i rehabilitacji osób z niepełnosprawnością intelektualną,
- pedagogiki leczniczo-terapeutycznej,
- edukacji i terapii osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu,
- edukacji włączającej.

Ukończenie studiów na ww. kierunkach daje kwalifikacje do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego od 1 września 2022 r.

Kwalifikacje logopedy

Zgodnie z § 20 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela logopedy w przedszkolach, szkołach i placówkach, posiada osoba, która ukończyła:

- studia w zakresie logopedii, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub
- studia, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, i studia pierwszego stopnia lub studia podyplomowe, w zakresie logopedii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

Kwalifikacji do zajmowania stanowisku logopedy przed-szkolnego lub szkolnego nie można uzyskać w formie kursu kwalifikacyjnego.

Kwalifikacje terapeuty pedagogicznego

Terapeuta pedagogiczny, to jedyny specjalista, któremu można powierzyć prowadzenie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych. Do jego obowiązków należy również prowadzenie innych zajęć o charakterze terapeutycznym. Kwalifikacje do zajmowania stanowiska terapeuty pedagogicznego w przedszkolach, szkołach i placówkach ma osoba, która ukończyła:

- studia w zakresie terapii pedagogicznej, na poziomie wymaganym do zajmowania stano-

wiska nauczyciela w danym typie szkoły lub placówki, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne lub

- studia na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły lub rodzaju placówki, i studia pierwszego stopnia, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie terapii pedagogicznej, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne.

(§ 22 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli).

Nie każdy logopeda i nie każdy terapeuta pedagogiczny będzie miał kwalifikacje do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego od 1 września 2022 r. Szczegółowe wyjaśnienie znajduje się we wcześniejszej części artykułu.

Kwalifikacje nauczyciela wspomagającego

Wiele wątpliwości budzi możliwość powierzenia stanowiska nauczyciela wspomagającego. Wymagane kwalifikacje nie zostały określone w rozporządzeniu MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli. Natomiast w:

- ustawie z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz
- rozporządzeniu MEN z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym

wskazano, że jest to nauczyciel posiadający kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej

Teoretycznie więc każdy nauczyciel, który ukończył studia na kierunku pedagogika specjalna lub studia podyplomowe w zakresie pedagogiki specjalnej, może zostać tzw. nauczycielem wspomagającym. W praktyce jednak trzeba brać pod uwagę to, że jednym z zadań tych nauczycieli jest prowadzenie zajęć rewalidacyjnych. W związku z tym zalecane jest, aby ten dodatkowo zatrudniony nauczyciel miał:

- kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej,
- przygotowanie adekwatne do rodzaju niepełnosprawności ucznia.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że brak przygotowania w adekwatnego do rodzaju niepełnosprawności ucznia nie jest formalną przeszkodą do zajmowania stanowiska pedagoga specjalnego.

Kwalifikacje nauczyciela prowadzącego zajęcia rewalidacyjne

Zajęcia rewalidacyjne są przewidziane jako forma wsparcia dla uczniów z niepełnosprawnością, którzy posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Zajęć tych nie należy mylić z zajęciami specjalistycznymi organizowanymi na podstawie przepisów o pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Przepisy nie określają zamkniętego katalogu zajęć rewalidacyjnych. Ich dobór oraz organizacja powinny wynikać z zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego oraz wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia dokonanej przez zespół. Mogą być to w szczególności:

- zajęcia korekcyjne (wad postawy, motoryki małej, terapii ręki),
- terapia logopedyczna,
- zajęcia terapeutyczne z pedagogiem lub psychologiem,
- rehabilitacja ruchowa (jeśli szkoła zatrudnia odpowiedniego specjalistę, np. rehabilitanta, fizjoterapeutę),
- terapia integracji sensorycznej.

Uczeń z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego, ze względu na niepełnosprawność, może mieć również specjalne potrzeby edukacyjne. Wówczas wskazane jest zorganizowanie zajęć z zakresu terapii pedagogicznej. Zajęcia takie będą ukierunkowane np. na rozwijanie koordynacji wzrokowo-ruchowej, sprawności grafomotorycznej czy percepcji wzrokowej.

Komu, wobec tego powierzyć prowadzenie zajęć rewalidacyjnych? Decyzja w tym zakresie powinna być podejmowana więc zapaść na etapie planowania zajęć w indywidualnym programie edukacyjno-terapeutycznym dla ucznia. Wówczas należy ustalić, czy dany nauczyciel posiada odpowiednie kwalifikacje. Nauczyciel musi spełniać wymagania określone w § 23 rozporządzenia MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Zgodnie z przywołanym przepisem kwalifikacje do prowadzenia zajęć rewalidacyjnych, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów niepełnosprawnych ma osoba, która:

- ukończyła studia lub zakład kształcenia nauczycieli, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów, na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły,
- posiada wykształcenie na poziomie wymaganym do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły oraz przygotowanie pedagogiczne, a ponadto ukończyła studia podyplomowe, zakład kształcenia nauczycieli lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Prowadzenie zajęć rewalidacyjnych można powierzyć pedagogowi specjalnemu, pod warunkiem jednak, że posiada przygotowanie w zakresie odpowiednim do niepełnosprawności uczniów.

Kwalifikacje nauczyciela prowadzącego zajęcia resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne

Zajęcia socjoterapeutyczne są organizowane dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym. Z kolei zajęcia resocjalizacyjne organizuje się dla uczniów niedostosowanych społecznie. Oba rodzaje zajęć są więc skierowane do dzieci i młodzieży przejawiających trudności w funkcjonowaniu oraz wykazujących potrzebę wspierania w sferze rozwoju intelektualnego i duchowego.

Dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego wydanym ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym lub niedostosowanie społeczne nie organizuje się zajęć rewalidacyjnych, jeżeli nie są oni uczniami z niepełnosprawnością. Zamiast tego organizuje się odpowiednio:

- zajęcia socjoterapeutyczne – dla uczniów zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- zajęcia resocjalizacyjne – dla uczniów wykluczonych społecznie.

Kwalifikacje do prowadzenia zajęć resocjalizacyjnych lub socjoterapeutycznych, uwzględniających indywidualne potrzeby rozwojowe

i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów ma osoba, która ukończyła (jedno z poniższych):

- studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- studia drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na dowolnym kierunku (specjalności), i studia pierwszego stopnia, studia drugiego stopnia, jednolite studia magisterskie, studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny, w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii, oraz posiada przygotowanie pedagogiczne, lub
- zakład kształcenia nauczycieli w specjalności resocjalizacja lub socjoterapia, lub
- zakład kształcenia nauczycieli w dowolnej specjalności i kurs kwalifikacyjny w zakresie resocjalizacji lub socjoterapii.

Prowadzenie zajęć socjoterapeutycznych i resocjalizacyjnych powierzyć pedagogowi specjalnemu, pod warunkiem jednak, że posiada przygotowanie w tym zakresie.

Kwalifikacje nauczyciela prowadzącego zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze, rozwijające umiejętność uczenia się i rozwijające uzdolnienia

Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego obejmowani są pomocą psychologiczno-pomocą psychologiczno-pedagogiczną. Pomoc ta jest udzielana w trakcie bieżącej pracy z uczniem, a także w formie zajęć:

- rozwijające uzdolnienia (np. zajęcia plastyczne, muzyczne, taneczne, koła zainteresowań przedmiotowych),
- rozwijające umiejętności uczenia się (w celu podnoszenia efektywności uczenia się poprzez nabywanie przez uczniów umiejętności sprawnego czytania ze zrozumieniem oraz technik wspomagających zapamiętywanie
- dydaktyczno-wyrównawcze (dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej)

(§ 6 ust. 2 pkt 2-4 rozporządzenia MEN z 9 sierpnia w sprawie organizacji i udzielania pomocy

psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach).

Takie zajęcia mogą prowadzić nauczyciele określonych zajęć edukacyjnych (przedmiotów).

Do prowadzenia zajęć rozwijających uzdolnienia i umiejętności uczenia się oraz zajęć dydaktyczno-wyrównawczych nie jest konieczne ukończenie dodatkowych kierunków studiów, studiów podyplomowych lub kursów kwalifikacyjnych.

Kwalifikacje nauczyciela prowadzącego zajęcia specjalistyczne z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej

Wszyscy nauczyciele i specjaliści zatrudnieni w przedszkolu, szkole i placówce są zobowiązani do realizowania zadań z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Należy mieć jednak na uwadze, że nie każdy nauczyciel może prowadzić wszystkie rodzaje zajęć specjalistycznych. Poniżej wymieniono rodzaje zajęć specjalistycznych ze wskazaniem, kto może je prowadzić:

- korekcyjno-kompensacyjne – konieczne przygotowanie w formie studiów podyplomowych lub kursu kwalifikacyjnego – terapia pedagogiczna,
- logopedyczne – konieczne kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela logopedy,
- rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne – konieczne przygotowanie odpowiednie do potrzeb ucznia, np. z zakresu prowadzenia określonego rodzaju terapii obejmującej rozwijanie kompetencji emocjonalno-społecznych, czyli: z arteterapii, socjoterapii, terapii behawioralnej, mediacji.
- inne zajęcia o charakterze terapeutycznym – konieczne przygotowanie odpowiednie do prowadzonej terapii, np. zajęcia terapeutyczne dla uczniów zagrożonych niedostosowaniem i niedostosowanych społecznie, z zaburzeniami zachowania, np. pedagog ze specjalnością resocjalizacja, socjoterapia.

Wszyscy wymienieni specjaliści w ramach posiadanego przygotowania i kompetencji zawodowych mogą prowadzić **warsztaty, porady i konsultacje**. Jednocześnie jednak przygotowanie do prowadzenia

niektórych form zajęć może wynikać z ukończenia form doskonalenia zawodowego, np.:

- trening twórczości, trening pamięci,
- trening umiejętności społecznych, trening zastępowania agresji,
- terapia integracji sensorycznej,
- terapia EEG-Biofeedback itp.

Kwalifikacje nauczycieli, którzy ukończyli kursy kwalifikacyjne

Dużo wątpliwości pojawia się w odniesieniu do kwalifikacji nauczycieli, którzy legitymują się dokumentem potwierdzającym ukończenie kursu kwalifikacyjnego. W pierwszej kolejności trzeba bardzo wyraźnie podkreślić, że obecnie, zgodnie z § 21 rozporządzenia MEN z 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli, kursy kwalifikacyjne prowadzone są wyłącznie w zakresie:

- przygotowanie pedagogiczne dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu,
- pedagogika specjalna dla nauczycieli praktycznej nauki zawodu,
- wychowanie do życia w rodzinie,
- zarządzanie oświatą.

Należy jednak podkreślić, że nauczyciele, którzy posiadają świadectwa ukończenia kursów kwalifikacyjnych prowadzonych w poprzednim stanie prawnym utracili uprawnienia do pracy na stanowisku nauczyciela specjalisty. Oznacza to, że ukończenie kursu z zakresu:

- **surdopedagogiki** uprawnia do pracy z uczniami niesłyszącymi i słabo słyszącymi,
- **tyflop pedagogiki** uprawnia do pracy z uczniami niewidzącymi i słabo widzącymi,
- **oligofrenopedagogiki** uprawnia do:
 - pracy z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną,
 - zajmowania stanowiska nauczyciela wspomagającego,
 - **terapii pedagogicznej** – daje uprawnienia do prowadzenia zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych) w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Studia podyplomowe w obowiązującym obecnie standardzie kształcenia nauczycieli

Wejście w życie nowego standardu kształcenia przygotowującego do kształcenia nauczycieli wy-

wołało wiele niepokoju. Po pierwsze obawiano się, że nauczyciele, którzy ukończyli wyłącznie studia podyplomowe, tracą uprawnienia do wykonywania zawodu. Przepisy nie przewidują takich zmian – specjaliści, którzy ukończyli studia I stopnia nadal mają kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela, jeżeli są one zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu MEN z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.

Po drugie istnieje wątpliwość, czy możliwe jest uzyskanie przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej w ramach studiów podyplomowych. Odpowiedź jest twierdząca. Rozporządzenie MEN z 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela przewiduje kształcenie na studiach podyplomowych. Kształcenie na studiach podyplomowych w zakresie pedagogiki specjalnej przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela może być prowadzone dla osób, które:

- posiadają kwalifikacje do nauczania przedmiotu lub prowadzenia zajęć, a nie posiadają przygotowania w zakresie pedagogiki specjalnej lub
- posiadają przygotowanie w zakresie pedagogiki specjalnej i chcą uzyskać przygotowanie w dodatkowym zakresie pedagogiki specjalnej.

PODSTAWA PRAWNA

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.) – 13 ust. 1 pkt 4, ust. 6 pkt 2, art. 14 ust. 1 pkt 3.
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli (Dz.U. z 2020 r. poz. 1289 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (Dz.U. z 2020 r. poz. 1309).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. z 2020 r. poz. 1280).
- Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. z 2021 r. poz. 890).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 28 maja 2019 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 2019 r. poz. 1045 ze zm.).

OPRACOWANIE: MARTA WYSOCKA

Największy Portal Oświatowy możesz mieć bezpłatnie!

**PRZETESTUJ PORTAL
OŚWIATOWY
PRZEZ 3 DNI ZA
DARMO!**

Wybieram 3-dniowy test

2 BA 0073
ISBN: 978-83-8276-591-5

Portal *Światowy.pl*